

İLKOKUL 4.SINIF ÖĞRENCİLERİNİN PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIM DÜZEYLERİ İLE OKUMA MOTİVASYONLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ¹

Elif ALAKUŞU

Sınıf Öğretmeni, Yüksek lisans öğrencisi

elifalakusu@hotmail.com ORCID ID: 0000-0002-9798-9008

Doç. Dr. Metin ELKATMIŞ

Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim fakültesi,

metinalkatmis@hotmail.com ORCID ID: 0000-0002-6132-8865

ÖZET

İnternet ve teknolojinin sık kullanımının her yaş grubundan insanı olumsuz yönde etkilediği bilinen bir gerçektir. Modern hayatın bir yansıması olan bu durum ileri düzeyde seyretmesi halinde internet bağımlılığı ya da problemlili internet kullanımı olarak ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda problemlili internet kullanımının, gündelik yaşamda internetin olması gerekenden fazla ve abartılı kullanılması olarak tanımlayabiliriz. Daha çok gençleri ve çocukları hedef alan problemlili internet kullanımı, eğitim sürecindeki dijitalleşme adımlarına paralel olarak etkisi ve yaygınlığı her geçen gün artmaktadır. Teknolojinin hayatın içinde belirleyici rolü her türlü bilginin birincil ve temel kaynağı olan kitap ve okuma alışkanlığı üzerinde de olumsuz etki yaptığı araştırmalarla ortaya konmaktadır. Dil ve zihinsel becerilerin gelişiminde etkili olan okuma alışkanlığının eğitimin her tür ve kademesindeki öğrencilere kazandırılması büyük önem taşımaktadır. Ancak okuma aktivitesinin alışkanlık haline gelebilmesi okuma motivasyonunun yeterli düzeyde olmasıyla mümkündür. Okuma motivasyonu ise okumaya yönelik ilgi, heves, merak şeklindeki duyuşsal süreçleri ifade eden bir kavramdır. Bu araştırmanın temel amacı da ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin problemlili internet kullanımı ile okuma motivasyonu arasındaki ilişkiyi ortaya koymak olarak belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda çalışma nicel araştırma modellerinden olan ilişkisel tarama yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma evrenini 2020/2021 eğitim öğretim yılında Kocaeli il merkezinde öğrenim gören dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem ise seçili evren içindeki 18 ilkokuldan 317 ilkokul dördüncü sınıf öğrencisi seçkisiz random yoluyla belirlenmiştir. Araştırmaya ilişkin veriler İnternet Bağımlılığı ve Okuma Motivasyonu ölçekleri ile elde edilmiştir. Araştırma sonucuna göre ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin düşük buna karşın okuma motivasyon düzeylerinin ise yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Diğer taraftan problemlili internet kullanım düzeyleri ile okuma motivasyon düzeyleri arasında da istatistiksel açıdan bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Problemlili internet, okuma motivasyonu, bağımlılık

¹ Bu çalışma, 12-14 Kasım 2021 tarihleri arasında yapılan “19. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu-USOS 2021” konferansında sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş halidir.

ABSTRACT

It's a known fact that the frequently use of internet and technology has a negative impact on the people at all ages. This circumstance that is a reflection of the modern life occurs as an addiction to internet or a problem use of internet, if it goes ahead in an excessive manner. In this context, the problem use of internet is possible to mean the use of excessive and exaggerative use of internet in daily life. In parallel with digitalization steps in the education period, the impact and penetration of the problem use of internet that generally targets youth and children has progressively increased day by day. Researches reveal that the determinant role of technology has a negative impact on books and reading habits that is the primary and basic resource of knowledge in all kinds. It's a vital importance to encourage students to the reading habits in all types and steps of the education which means an impact on language and mental development. However, the conversion of the reading activity into a habit is possible with a sufficient level of the reading motivation. The reading motivation is a concept that expresses the affective processes such as an interest, enthusiasm and curiosity in reading. The main goal of this research is to determine the relation between the problem use of internet and the reading motivation in the students of 4th grade at the primary education schools. For this purpose, the study has been carried out with the correlational survey model-one of the quantitative research models. The target population of the study includes the 4th grade students who have been learning at the city center of Kocaeli during the 2020/2021 academic year. As a sampling group, 317 4th grade students from 18 schools have been randomly determined within the said target population. The data in the research have been obtained by the Internet Addiction and the Reading Motivation scales. As a result of the research, it's concluded that the level of the internet addiction in 4th grade students is low, whilst the reading motivation is high. On the other hand, it's also concluded that there is no any statistical relation between the level of the problem use internet and the level of reading motivation.

Keywords: Problematic internet, reading motivation, addiction

GİRİŞ

“Bağımlılık hayatı daha iyi gösterirken onun içini boşaltan her şeydir” (Estes, 2016: 279). Amerikalı yazar Clarissa P.Estes’in bağımlılığın tehlikesine dikkat çeken bu cümlelerinden de anlaşılacağı gibi her tür bağımlılık insan hayatını tıpkı bir kurdun elmanın içini boşalttığı gibi içten içe çürütmektedir. Bağımlılık tanımsal olarak bakıldığında bireyin, fiziksel ve ruhsal olarak pek çok zarar görmesine karşın bağımlısı olduğu maddeyi kullanmaya veya bağımlısı olduğu davranışı yapmaya devam etmesi halidir. Bağımlılıkların gölgesinde yaşamak zorunda kalan bireyler bir süre içten içe yaşadıkları bu çürümeyi belli etmezken kısa zaman içerisinde çevrelerine yansımakta olan bu durumun farkına da varamayabilirler. Teknoloji merkezli bağımlılık da bu izlencede gelişir. Teknoloji kullanımında bağımlılık düzeyine erişmiş bireyler zaaflarına dışarıdan eleştirel bir gözle bakmakta güçlük çekebilir.

Problemler internet kullanımı, halihazırdaki literatürde ‘bireylerin psikolojik, sosyal, akademik ve profesyonel yaşamları üzerinde internet kullanımının olumsuz sonuçlara sebep olması’ biçiminde tanımlanmış ve çoğunlukla ‘zamanı boşa harcama’, ‘kontrolsüzlük’, ‘finansal ve sosyal olumsuzluklarla’ ilişkilendirilmiştir. (Beard-Wolf, 2001; Caplan, 2002; Morahan-Schumacher, 2000; Sanders vd., 2000; Scherer, 1997; Young, 1996; Young-Rogers, 1998; Büyükaslan-Kırık, 2013). Günümüzde belirtilen tanımın ışığında bakılırsa teknoloji kullanımının en çok çocuklar ve gençler arasında yaygınlaştığını görmek mümkündür. Bu kullanım oranının okul çağı çocuklarında yüksek olduğunun ortaya çıkması bu konuda çok yönlü yapılan araştırmaların sayısını artırmıştır. Toplumun yapı taşı oluşturan bireyler belirli misyonları üstlenerek ideallerine ulaşmak beklentisindedir. Bu beklentiyi gerçekleştirmek için en kuvvetli dayanak, sahip olunan zaman dilimini yönetebilmektir. Yetişkinler zaman yönetimi konusuna tecrübelerle dayalı olarak bir kademe daha hesaplı ve dikkatli yaklaşabilmektedir. Ancak gençlerde ve hatta çocuklarda bu durum rehberliğe dayalı bir hal almaktadır. Özellikle okul çağı çocuklarında zaman yönetimi belirli bir yaşa gelene dek ebeveyn rehberliğinde şekillenmektedir. Piaget, çocukların zaman kavramının var olmadığı bir dünyada yaşadığını ve onlar için bu kavramın kademeler halinde geliştiğini söylemektedir. Erken çocukluk yıllarında geçmiş, gelecek ve şu an ile ilgili zaman kavramlarının oluşmasında ön koşul olan hatırlama becerisini kazanamamıştır. Erken çocukluk döneminde çocuk tarafından zaman kavramı anlar bütünü olarak algılanmaktadır. Bu yüzden bu dönemdeki çocuklar tamamen şu anı oluşturan bir dünyada yaşamaktadır. Ancak beş yaşından sonra çocuk geçmiş gelecek ve şu an arasındaki farkları derinlemesine anlamaya başlar ve zaman bilincini oluşturur. “Zamanın tüm boyutları ile tarihsel zamanda dahil, tümüyle hakimiyet altına alınması, ergenlik çağında 14-18 yaşlarında başarılmaktadır” (Eldeliklioğlu, 2008). Bu kontrollü sürecin içinde çocukların teknoloji ile tanışmaları yaşadıkları dönemin kaçınılmaz bir gerçeğidir. Teknoloji günümüzde keşfetme, oynama ve öğrenmeleri için çocuklara yönelik birçok fırsat sunmaktadır (Linebarger - Piotrowski, 2009). Bu noktadan itibaren ebeveynlerin sürece daha büyük bir ciddiyetle yaklaşması, teknolojinin çocuklarda yarattığı çekim gücünün etki alanını kademe kademe sınırlandıracaktır. Bu sayede çocuklar, dijital dünya üzerinde söz sahibi olacaktır. Aksi takdirde dijital dünyanın hiçbir kontrol mekanizması olmaksızın hüküm sürdüğü bir ortamda okul çağı çocukları en kıymetli dostları olması beklenen kitaplara sırt çevirecektir. Okumaya zaman ayırmaktan ziyade sanal ve suni bir ortamda hayatına anlam katan her anı gerisinde bırakarak bir hiçliğe doğru sürüklenecektir. Kaldı ki ülkemizde yapılan bir çalışmada çocukların %31’inin televizyon karşısında hafta içleri en az 4 saatini geçirdiği, bu oranın hafta sonları %71,7’lere ulaştığı ortaya çıkmıştır (Tuncer –Yalçın, 1999: 29). Ek olarak 2005 yılında Adana’da yapılan ve 933 kişinin katıldığı bir araştırmada, ailelerin %37’sinde bilgisayar, %22’sinde internet bağlantısı, %55’inde VCD veya DVD oynatıcı, %46’sında kablolu televizyon, %85’inde radyo ve %32’sinde video oyun aletinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların yaş düzeyleri arttıkça bilgisayar ve internet kullanmaya ayırdıkları sürenin de artış gösterdiği gözlemlenmiştir. Bilgisayarın öncelikle ve daha çok çocukların okul ödevlerini yapması (ders çalışmak) amacı ile alındığı ancak sadece %19,7’sinin okul ödevleri için kullandığı saptanmıştır (Arnas, 2005; Gürçan, vd. 2008). Halbuki okul çağı çocukları hayatlarının en verimli zaman dilimlerini yaşamaktadırlar. Bu dönem hem bedensel hem de zihinsel büyüme açısından çocuklar için kritik bir dönemdir. Çocukların gelişimine dair birçok olgu bu dönemde şekillenir. Hal böyle iken çocukları dijital dünyanın gölgesinde yaşamaya mecbur bırakacak bir bağımlılık, onların geleceğe ve yaşama dair içsel ve dışsal motivasyonlarını birer birer yitirmesine neden olacaktır.

Okuma motivasyonu da sıralanan bu motivasyon faktörlerinden biridir ve teknoloji merkezli bağımlılıktan önemli derecede etkilenmektedir. Bir yazı içerisindeki sembollerin, kelimelerin tanınması, yazı bünyesinde yer alan duygu ve düşüncenin algılanması, anlamlandırılması ve değerlendirilmesi gibi yönleri mevcut olan fizyolojik, zihinsel, aynı şekilde ruhsal yönleri olan etkinliğe okuma adı verilmektedir (Serarslan, 2008). Okuma motivasyonu ise Guthrie ve Wigfield'in tanımıyla (2000:405) "Okumanın konularını, süreçlerini ve sonuçlarını etkileyen kişisel amaçlar, değerler ve inançlar" olarak ifade edilmektedir. Öğrenciler dijital araçların başında geçirdikleri vaktin farkına varamadan günlerini noktalamakta, kitap okumaya ayırdıkları vakti her geçen gün biraz daha azaltmaktadır. Birkets (2004) ve Lieberman (1986) bilgisayarın okuma alışkanlığını geri planda bıraktığını; bilgisayar oyunlarının okumadan alınan zevki azaltıp, okuma başarısının düşmesine neden olduğunu araştırmalarında dile getirmişlerdir. ABD'de yapılan bir araştırmada ise deneklerin %37'si teknolojinin okumayı azalttığı yönünde görüş bildirmişlerdir. (Brant, 2003). Keşfetmenin ve öğrenmenin altın çağını yaşayabilecekleri bu dönemde teknolojik araçlara duyulan ilginin bağımlılık düzeyine gelmesi bilişsel becerilerde körelmeye sebep olabilmektedir. İnternette çok vakit geçirmenin sonucunda özellikle okul çağındaki çocuklarda konsantrasyon ve dikkatsizlik baş göstermektedir. 15-23 yaş aralığındaki 910 kız 1204 erkek öğrenciyle yapılan çalışmadan alınan sonuçlar incelendiğinde kızlarda bu rahatsızlıkların daha fazla olduğu ve bu durumun internet bağımlılığıyla ilişkisinin olabileceği saptanmıştır (Şenormancı, vd. 2010). Literatürde de problemlerli internet kullanımının konu edildiği araştırmalar yer almaktadır. Lise öğrencileriyle yapılan bir araştırmada problemlerli internet kullanımı eğilimi gösteren ergenlerin internet kullanımına ilişkin görüşleri analiz edilmiştir. Analizler sonucunda problemlerli internet kullanan öğrencilerin internet kullanımı sırasında çeşitli duygular yaşayıp bu duyguları ifade edemediği gözlemlenmiştir. (Öztabak, 2018). 1088 lise öğrencisiyle çalışılan başka bir araştırmada ergenlerin internet kullanım süresi arttıkça problemlerli internet kullanım düzeylerinin de artış gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır (Günlü, 2016). Ortaokul öğrencilerinin katılımcı olarak seçildiği farklı bir araştırmada ise problemlerli internet kullanımının cinsiyet, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, ailenin aylık geliri, annenin çalışması ve kendine ait bilgisayar olup olmaması durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı lakin kendisine ait odanın olup olmaması ve internete bağlanılan araçlara göre, tablet, bilgisayar ve cep telefonuna sahip olup olmamaya göre anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır (Öztabak-Altıntaş, 2016). İlkokul ve ortaokul öğrencileriyle birlikte çalışılan başka bir araştırmada öğrencilerin günlük internet kullanım sürelerine göre okul başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Ancak literatürdeki tespitlerle uyumlu olarak çocukların sınıf düzeyleri ve yaşları arttıkça internet kullanım sürelerinin arttığı ve babanın eğitim düzeyi ile öğrencinin okul başarı puanı arasında istatistiksel düzeyde anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur (Sağiroğlu, 2015). Yaşanan son gelişmelerle birlikte 21. yüzyıl, insanlık için odak noktası teknoloji olan bir dönem haline gelmiştir. İnsanlık tarihi derinlemesine ele alındığında varoluşun teknoloji nesline evrildiği açık bir şekilde görülmektedir. Bu evrim beraberinde birçok alışkanlığı da başkalaşıma uğratmaktadır. Teknoloji ile birlikte edinilen her yeni alışkanlık da olumlu olduğu kadar olumsuz bir takım yansımaları sahiptir. Okuma alışkanlığı da bu yeni süreçten olumsuz etkilenen bir olgudur. Okuma aktivitesini yerine getirmekte en önemli etken olarak karşılaşılan başlık ise okuma motivasyonudur. Okuma motivasyonu, kişinin okumaya karşı istek, merak, ilgi duyabilmesinden ziyade okumanın değerli bir eylem olarak görülerek ve okuma alışkanlığının devam etmesi için gerekli olan güç olarak tanımlanabilmektedir. Okuma süreci tamamlandıktan sonra bireyden beklenen; okunanlar hakkında bir karar vermesi, ve zihin dünyasının okunanlar yoluyla zenginleşmesidir (Katrancı, 2015). Okuma motivasyonu, kişilerin okumaya ayıracakları zamanı, okuma eğilimlerini, okuma sürecinde gösterecekleri çabayı etkileyen; okumaya yönelik ilgi ve merakı oluşturan temel bir yapı taşıdır. Bireyin okumaya kendi isteğiyle mi yoksa çevrenin etkisi altında kalarak mı yöneldiği, kendisini nasıl bir okur olarak gördüğü, okuma yeterliliklerine ilişkin inançları, okuma sürecinde kullandığı bilişsel süreçler gibi birçok faktör okuma motivasyonunun konusunu oluşturmaktadır (Yıldız -Aktaş, 2015). Okuma motivasyonu kişinin okuma etkinliğini başlatması ve sürdürmesi için hazır olma olarak tanımlanmakta ve okuma süreciyle ilgili çeşitli boyutları içermektedir (Schiefele, vd. 2012; Wigfield - Guthrie, 1997). Özetle okuma motivasyonu okuma aktivitesini gerçekleştirmek için okuyucuyu harekete geçirecek güçtür. Ancak sahip olunan ya da olmak istenen bu güç teknolojinin günlük yaşamı her alanda çevrelediği 21.yüzyılda gölgede kalabilmektedir. Bağımlılık düzeyine erişmiş teknoloji alışkanlıkları okuma motivasyonunu sekteye uğratabilmektedir. Okuma alışkanlığı üzerine yapılan çalışmalarda tespit edilen okumama sebepleri zaman azlığı, çocuk ve gençlerin ilgilerine hitap eden kitapların erişilebilir olmayışı, kitap okumanın değerinin bilinmeyişi, okumanın eğlendirici olmadığı anlayışı, bilgisayar ya da oyun oynamanın, televizyon ya da film izlemenin daha cazip oluşu şeklinde listelenmektedir. (Arıcı, 2008; Beentjes- Voort, 1988; Bircan- Tekin, 1989; Gürcan, 1996;

Özen, 2001). Yukarıda da değinildiği gibi teknoloji günlük hayatın her anını kuşatmış durumdadır. Özellikle okul çağı çocuklarının teknoloji ile olan ilişkisinin onların okuma alışkanlıkları üzerine etkisini ortaya koymaya çalışan bu çalışma hem güncel hem de gerekli bir çalışmadır. Bu bağlamda çalışmanın temel amacı 4.sınıf öğrencilerinin problemleri internet kullanım profillerini belirlemek ve bu durumun onların okuma motivasyonunu ne düzeyde etkilediğini tespit etmektir.

Problem Cümlesi: İlkokul 4.sınıf öğrencilerinin problemleri internet kullanım düzeylerinin okuma motivasyonlarına etkisi var mıdır?

Alt Problemler:

- 1) İlkokul 4.sınıf öğrencilerinin problemleri internet kullanım düzeyleri ne düzeydedir?
- 2) İlkokul 4.sınıf öğrencilerinin okuma motivasyonları ne düzeydedir?
- 3) İlkokul 4.sınıf öğrencilerinin problemleri internet kullanım düzeyleri ile okuma motivasyonları arasındaki ilişki ne düzeydedir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma ilişkisel tarama modelinde bir çalışmadır. “Geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu mevcut şekliyle betimlemeyi amaçlayan” tarama modeli, karşılaştırma ve korelasyon türünden araştırmaların yapılmasını sağlayabilmektedir (Karasar, 2002). İlişkisel tarama modelinde bir değişkenin değeri değişirken diğer değişkenin değeri değişiyorsa bu ikisi arasında ilişki olduğu yorumu getirilebilir. Korelasyon ise bu iki değişken arasındaki ilişkiyi ölçer. Bu çalışmada da problemleri internet kullanım düzeyi ile okuma motivasyonu arasındaki ilişkiyi belirlemek için ilişkisel tarama modelinden yararlanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Kocaeli il merkezinde öğrenim görmekte olan 317 ilkokul 4. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışma grubunu oluşturan öğrenciler amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılarak seçilmiş, gönüllü katılımcılar olup demografik özellikleri Tablo 1 ‘de verilmiştir. Ayrıca okul yönetimi ve öğretmenler araştırma hakkında bilgilendirilmiş araştırmaya yönelik veli izin formları alınmıştır.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

		Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kız	165	52,1
	Erkek	151	47,6
	Belirtilmemiş	1	0,3
	Toplam	317	100,0
Kişisel Bilgisayara Sahip Olma Durumu	Evet	136	42,9
	Hayır	181	57,1
	Toplam	317	100,0
Bilgisayar Kullanmayı Bilme Durumu	Evet	255	80,4
	Hayır	62	19,6
	Toplam	317	100,0
İnternete Bağlanabilme Durumu	Evet	304	95,9
	Hayır	12	3,8
	Belirtilmemiş	1	0,3
	Toplam	317	100,0
İnternete Bağlanılan Yer	Ev	285	93,8
	Okul	4	1,3
	Diğer	15	4,9
	Toplam	304	100,0
Haftalık İnternete Bağlanma Süresi	1-5 saat	97	30,6
	6-10 saat	59	18,6
	11-15 saat	40	12,6
	16-20 saat	32	10,1
	21-25 saat	37	11,7
	25 saatten fazla	52	16,4
	Toplam	317	100,0
Herhangi Bir Sosyal Medya Hesabına Sahip Olma Durumu	Evet	53	16,7
	Hayır	264	83,3
	Toplam	317	100,0
Annenin Eğitim Durumu	Okuryazar Değil/Terk	13	4,1
	İlkokul	88	27,8
	Ortaokul	65	20,5
	Lise	81	25,6
	Üniversite	68	21,5
	Belirtilmemiş	2	0,6
	Toplam	317	100,0
Babanın Eğitim Durumu	Okuryazar Değil/Terk	5	1,6
	İlkokul	64	20,2
	Ortaokul	55	17,4
	Lise	112	35,3
	Üniversite	79	24,9
	Belirtilmemiş	2	0,6
Toplam	317	100,0	
Annenin Mesleği	Ev Hanımı	223	70,3
	Öğretmen	20	6,3
	Memur	5	1,6
	Emekli	2	0,6
	Diğer	67	21,1
	Toplam	317	100,0
Babanın Mesleği	İşçi	147	46,4
	Esnaf/Serbest Meslek	50	15,8
	Öğretmen	13	4,1
	Emekli	12	3,8
	Memur	14	4,4
	Diğer	80	25,2
	Belirtilmemiş	1	0,3
Toplam	317	100,0	
Ailenin Yaşadığı Yer	Köy/Kasaba	17	5,4
	İlçe Merkezi	260	82,0
	İl Merkezi	38	12,0
	Belirtilmemiş	2	0,6
	Toplam	317	100,0

Araştırma kapsamında %52,1'i kız, %47,6'sı erkek olmak üzere 317 katılımcı yer almaktadır. Katılımcıların %42,9'u kişisel bir bilgisayara sahip, %57,1'i ise kişisel bir bilgisayara sahip değildir. Katılımcıların %80,4'ü bilgisayar kullanmayı bilmektedir, %19,6'sı ise bilmemektedir. Katılımcıların %95,9'u internete bağlanmakta, %3,8'i ise bağlanamamaktadır. Katılımcıların %93,8'i evden, %1,3'ü okuldan, %4,9'u ise diğer yerlerden internete bağlanmaktadır. Katılımcıların %30,6'sı haftada 1-5 saat, %18,6'sı 6-10 saat, %12,6'sı 11-15 saat, %10,1'i 16-20 saat, %11,7'si 21-25 saat, %16,4'ü 25 saatten fazla internete bağlanmaktadır. Katılımcıların %16,7'si herhangi bir sosyal medya hesabına sahip, %83,3'ü ise değildir. Katılımcılardan %27,8'sinin annesi ilkökul, %20,5'inin annesi ortaokul, %25,6'sının annesi lise, %21,5'inin annesi üniversite eğitim düzeyine sahiptir. Katılımcılardan %4,1'inin annesi ise okuryazar değildir.

Katılımcılardan %20,2'sinin babası ilkökul, %17,4'ünün babası ortaokul, %35,3'ünün babası lise, %24,9'unun babası üniversite eğitim düzeyine sahiptir. Katılımcılardan %1,6'sının babası ise okuryazar değildir. Katılımcılardan %70,3'ünün annesi ev hanımı, %6,3'ünün annesi öğretmen, %1,6'sının annesi memur, %0,6'sının annesi emeklidir. %21,1'inin annesi ise diğer meslek gruplarında çalışmaktadır. Katılımcılardan %46,4'ünün babası işçi, %15,8'inin babası esnaf ya da serbest meslek çalışanı, %4,1'inin babası öğretmen, %3,8'inin babası emekli, %4,4'ünün babası memurdur. %25,2'sinin babası ise diğer meslek gruplarında çalışmaktadır. Katılımcıların %5,4'ü köy ya da kasabada, %82'si ilçe merkezinde, %12'si ise il merkezinde yaşamaktadır.

Veri Toplama Aracı ve Analizi

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak 'Okuma Motivasyonu Ölçeği' ve 'İnternet Bağımlılığı Ölçeği' olmak üzere iki ayrı ölçek kullanılmıştır. Bu ölçeklerin yanı sıra çalışma grubunun sosyo-demografik özelliklerini ortaya koymak amacıyla her iki ölçek için de kişisel bilgi formu geliştirilmiştir. Verilerin analizinde değişkenlerin normal dağılıma uyup uymadığı çarpıklık ve basıklık değerleri ile test edilmiş olup normal dağılıma uyan değişkenler ortalama ve standart sapma değerleri ile verilmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkiler "Pearson Korelasyon Katsayısı" ile incelenmiştir.

İstatistiksel analizler IBM SPSS Statistics 22.0 programında yapılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0,05 olarak alınmıştır. Çalışma grubunun internet bağımlılığı ve okuma motivasyonu düzeylerinin belirlenmesinde ölçeklerden alınan ortalama, maksimum ve minimum puanlar esas alınmıştır.

A. Okuma Motivasyonu Ölçeği

Guthrie ve Wigfield (1997) tarafından geliştirilen okuma Motivasyonu Ölçeği çok boyutlu bir ölçektir. Yapılan çalışmalar sonucunda 54 madde ve 11 faktörden oluşan bir yapıya dönüşmüştür. Wang ve Guthrie (2004) yeni bir analiz uygulayarak ölçeği üç faktörlü yapıdan içsel ve dışsal motivasyon olacak şekilde iki faktörlü hale getirerek 21 maddeli güncel bir model ortaya koymuşlardır. Türkçe'ye çevrilmesi Yıldız (2010) tarafından yapılmıştır. 4 'lü likert biçimindedir. Ölçekte yer alan maddeler 'Bana çok benziyor: 4', 'Bana biraz benziyor: 3', 'Benden biraz farklı: 2', 'Benden çok farklı: 1' şeklinde derecelendirilmiştir. Boyutlar içsel ve dışsal motivasyon başlıklarında verilmiştir. Ölçeğin içsel motivasyon boyutunda ilgi, merak faktörleri; dışsal motivasyon boyutunda ise tanınma, sosyal, rekabet ve uyum faktörleri yer almıştır. Yapılan güvenilirlik çalışmaları sonucunda, ölçeğin tamamında Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısının 0,86 olarak çıkmıştır. Ayrıca ölçme aracının her alt boyutu için iç tutarlılık katsayıları da incelenmiştir. Yapılan bu analizler sonucunda, alt faktörlerin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayıları sırasıyla; Merak, $\alpha = .59$; İlgi, $\alpha = .68$; Tanınma, $\alpha = .52$; Sosyal, $\alpha = .62$; Rekabet, $\alpha = .62$; Uyum, $\alpha = .54$; İçsel Motivasyon, $\alpha = .68$; Dışsal Motivasyon, $\alpha = .82$; toplam OMÖ, $\alpha = .86$ olarak hesaplanmıştır.

B. İnternet Bağımlılığı Ölçeği

İnternet Bağımlılığı ölçeği, Nichols ve Nicki (2004) tarafından geliştirilmiştir. Türkçe'ye uyarlanması ise Günüş ve Kayrı (2010) tarafından yapılmıştır. Ölçek son halinde 35 soru ve dört alt faktörden meydana gelmiştir. Geliştirilen ölçekte internet bağımlılığı işlevsellikte bozulma, sosyal izolasyon, yoksunluk ve kontrol güçlüğü alt boyutlarında değerlendirilip ölçülmüştür. 5'li likert tipte kesinlikle katılmıyorum (1), "katılmıyorum (2)", "karasızım (3)", "katılıyorum (4)" ve "tamamen katılıyorum (5) şeklinde derecelendirilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre internet bağımlılık ölçeğinin Cronbach Alpha katsayısı ($\alpha = 0.970$), yoksunluk ($\alpha = 0.926$), kontrol güçlüğü 47 ($\alpha = 0.920$), işlevsellikte bozulma ($\alpha = 0.892$) ve sosyal izolasyon ($\alpha = 0.907$) alt boyutlarının yüksek güvenilirlikte olduğu görülmüştür.

BULGULAR

Aşağıda ilkököl 4.sınıf öğrencilerinin problemleri internet kullanımları ve okuma motivasyonlarına ilişkin bulgular incelenmiş olup elde edilen sonuçlar sırasıyla verilmiştir. Buna göre ilkököl 4. sınıf öğrencilerinin problemleri internet kullanım oranları ölçek puanları ortalaması olarak hesaplanmış olup sonuçlar Tablo 2 'de verilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların İnternet Bağımlılık Düzeylerinin İncelenmesi

	Ortalama	Standart Sapma	Min	Maks
Yoksunluk	25,85	9,697	10,00	53,00
Kontrol Güçlüğü	20,47	8,486	10,00	50,00
İşlevsellikte Bozulma	13,63	6,398	6,00	35,00
Sosyal İzolasyon	11,69	4,875	6,00	34,00
İnternet Bağımlılığı	71,37	26,913	26,00	165,00

Araştırma kapsamında yer alan katılımcıların yoksunluk düzeyleri $25,85 \pm 9,697$, kontrol güçlüğü düzeyleri $20,47 \pm 8,486$, işlevsellikte bozulma düzeyleri $13,63 \pm 6,398$, sosyal izolasyon düzeyleri $11,69 \pm 4,875$, internet bağımlılığı düzeyleri $71,37 \pm 26,913$ 'dir.

Tablo 2'de görüldüğü gibi ilkököl 4. sınıf öğrencilerinin problemleri internet kullanım düzeyi ortalama puanlarının alt boyutlarıyla birlikte değerlendirildiğinde düşük olduğu görülmektedir. Bundan hareketle ilkököl 4. sınıf öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin düşük olduğu söylenebilir.

Çalışmada incelenen diğer unsur da ilkököl 4. sınıf öğrencilerinin okuma motivasyonu düzeylerinin hesaplanmasıdır. Tablo 3 de ölçek ortalama puanları alınarak ilkököl 4. sınıf öğrencilerinin okuma motivasyonu düzeyleri analiz edilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Okuma Motivasyonu Düzeylerinin İncelenmesi

	Ortalama	Standart Sapma	Min	Maks
İlgi	3,00	0,794	1,00	4,00
Merak	2,93	0,763	1,00	4,00
İçsel Motivasyon	2,96	0,699	1,00	4,00
Tanınma	2,99	0,759	1,00	4,00
Sosyal	2,97	0,749	1,00	4,00
Rekabet	3,06	0,795	1,00	4,00
Uyum	3,32	0,783	1,00	4,00
Dışsal Motivasyon	3,08	0,668	1,21	4,00

Araştırma kapsamında yer alan katılımcıların içsel motivasyonlarına yönelik ilgi düzeyleri $3 \pm 0,794$, içsel motivasyonlarına yönelik merak düzeyleri $2,93 \pm 0,763$, içsel motivasyon düzeyleri $2,96 \pm 0,699$, dışsal motivasyonlarına yönelik tanınma düzeyleri $2,99 \pm 0,759$, dışsal motivasyonlarına yönelik sosyal düzeyleri $2,97 \pm 0,749$, dışsal motivasyonlarına yönelik rekabet düzeyleri $3,06 \pm 0,795$, dışsal motivasyonlarına yönelik uyum düzeyleri $3,32 \pm 0,783$, dışsal motivasyon düzeyleri $3,08 \pm 0,668$ 'dir.

Tablo 3'de görüldüğü gibi ilkököl 4.sınıf öğrencilerinin okuma motivasyonu ortalama puanlarının alt boyutlarıyla birlikte değerlendirildiğinde yüksek olduğu görülmektedir. Bundan hareketle ilkököl 4. sınıf öğrencilerinin okuma motivasyonu düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Çalışmada incelenerek cevabı aranan önemli bir soru da ilkököl 4. sınıf öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri ile okuma motivasyonları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığıdır. Bahsi geçen araştırma konusunun sonuçları Pearson Korelasyon Analizi yapılarak Tablo 4 de verilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların İnternet Bağımlılık Düzeyleri ile Okuma Motivasyonu Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

		Yoksunluk	Kontrol Güçlüğü	İşlevsellikte Bozulma	Sosyal İzolasyon	İnternet Bağımlılığı
İlgi	r	-0,101	-0,082	-0,038	-0,072	-0,091
	p	0,077	0,151	0,505	0,211	0,111
Merak	r	-0,044	-0,035	0,001	0,001	-0,030
	p	0,438	0,541	0,983	0,980	0,594
İçsel Motivasyon	r	-0,077	-0,062	-0,019	-0,035	-0,064
	p	0,177	0,275	0,746	0,548	0,264
Tanınma	r	-0,030	-0,027	0,008	-0,012	-0,012
	p	0,596	0,633	0,890	0,840	0,828
Sosyal	r	-0,073	-0,060	-0,044	-0,063	-0,060
	p	0,202	0,290	0,440	0,274	0,289
Rekabet	r	-0,025	-0,013	0,010	-0,001	-0,014
	p	0,659	0,818	0,868	0,993	0,801
Uyum	r	-0,053	-0,062	-0,027	-0,036	-0,059
	p	0,353	0,279	0,643	0,529	0,301
Dışsal Motivasyon	r	-0,053	-0,046	-0,016	-0,032	-0,042
	p	0,357	0,420	0,787	0,573	0,460

p<0,05, Pearson Korelasyon Analizi

Araştırma kapsamında yer alan katılımcıların internet bağımlılık düzeyleri ile okuma motivasyonu düzeyleri arasında ilişki yoktur. ($p>0,05$). Tablo 4 incelendiğinde iki değişken arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir. Buna göre ilkökul 4. sınıf öğrencilerinin okuma motivasyonu düzeylerinin problemleri internet kullanım düzeyleri ile doğrudan bağlantılı olmadığı söylenebilir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

İnternet uygun bir biçimde kullanılmadığı zaman insan yaşamını olumsuz bir biçimde etkileme ve bağımlılık oluşturabilme potansiyeline sahiptir (Morahan, vd. 2000). Problemleri internet kullanımı 15 yıldır araştırmalara konu edilmektedir. Bu araştırmada ilkökul 4. sınıf öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin düşük çıktığı saptanmıştır. Alanyazında internet bağımlılığı kavramı farklı gruplarla çalışıldığında da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Örneğin Gökçearslan (2012) lise öğrencilerinde internet bağımlılık düzeyi ile ilgili yaptığı araştırmada çalışma grubunun %80,23 lük kısmının internet bağımlısı olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Her ne kadar farklı yaş gruplarıyla aynı kavram üzerinden yapılmış bir çalışma olsa da araştırmanın sonucu çalışmaya ait bu hususta ulaşılan veriyi destekler niteliktedir. Gültekin (2021) tarafından yapılan diğer bir çalışmada ise internet bağımlılığı düzeyi ilkökul son sınıf ve ortaokul öğrencileri üzerinde incelenmiş ve çalışma sonuçları yapılan bu çalışmayla benzer sonuçlar ortaya koymuştur. Özetleyecek olursak hem bu çalışmada hem de ilgili literatürde internet bağımlılığı düzeyinin okul çağı çocuklarında endişe verici oranlarda yüksek olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Her ne kadar bu araştırmada ulaşılan sonucu literatürde destekler nitelikte sonuçlara ulaşılsa da bu sonuçlar okul çağındaki çocuklarda düşük oranda dahi internet bağımlılığının meydana gelmeye başladığı gerçeğini de gözler önüne sermiştir. Yapılan çalışmalarda internet bağımlılığı düzeylerinin okul çağı çocuklarında düşük çıkması sevindirici bir durum gibi betimlense de şimdilik düşük gibi görünen bu oranın artan yaş ve gelişen teknolojinin etkisiyle yüksek oranlara doğru ilerleyeceği göz ardı edilmemelidir.

Araştırmada ulaşılan bir diğer sonuç ise, ilkökul 4. sınıf öğrencilerinin okuma motivasyonu düzeylerinin yüksek çıktığına dair bulgudur. Kurnaz'ın (2015) ortaokul öğrencileriyle yaptığı çalışmada da katılımcıların okuma motivasyon düzeyinin iyi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer bir bulgu da Katrancı'nın (2015) ilkökul dördüncü sınıf öğrencileriyle yaptığı çalışmada tekrar etmiştir. İlgili araştırmada öğrencilerin okuma motivasyon düzeyinin orta seviyede olduğu saptanmıştır. Yakın sonuçlar vermesi bakımından bu sonuç da araştırmaya dair çıktılarını destekler niteliktedir. Çeçen (2015)'in yaptığı çalışmada ise lise öğrencilerinde okuma motivasyonunun orta düzeyde çıktığı görülmüştür. Belirtilen bu sonuçlar bütünüyle ele alındığında ortaya dikkat çekici bir sonuç çıkmaktadır. Okul çağı çocuklarında okuma motivasyonu söz konusu olduğunda

sınıf düzeyi yani diğer bir deyişle yaş grubu yükseldikçe okuma motivasyonu düzeyi azalmaktadır. Başka bir anlatımla yaş artıkça okumaya karşı olan ilgi, istek ve motivasyonda düşmektedir. Nitekim Yıldız (2013)'ın araştırmasında da okul çağı çocuklarının okuma motivasyonu düzeylerinin sınıf düzeyi arttıkça düştüğü bulgulanmıştır. Bu durum yaş arttıkça okumaya karşı olan ilgi, istek ve motivasyonun da azaldığı şeklinde yorumlanabilir.

Okuma becerisinin hayat boyu sürdürülebilir bir hale gelebilmesi okuma motivasyonunun üzerinde hassasiyetle durulmasına bağlıdır. Yapılan araştırmalarda okuma motivasyonu yeterli düzeyde olan öğrencilerin okumaya daha fazla zaman ayırdığını, okuma başarılarının arttığını ve buna bağlı olarak yaşam boyu okuyucu olma olasılıklarının da güçlendiğini göstermektedir (Wigfield- Guthrie, 1997; Edmunds-Bauserman, 2006; Wang-Guthrie, 2004). Okuma motivasyonunun yüksekliği, bireylerin okuduğunu anlama sürecinde etkili olan zihinsel becerileri daha işlevsel kullanmasına yardımcı olmaktadır (Yıldız- Akyol, 2011; Dündar-Akyol, 2014).

Araştırmanın uygulamaya geçmesinde etkili olan esas problem ise ilkökul 4. sınıf öğrencilerinin problemleri internet kullanımı ile okuma motivasyonları arasında bir ilişki olup olmadığıdır. Bu araştırmada konuyla alakalı yapılan analizler ve değerlendirmelerin nihayetine bakıldığında ilkökul 4. sınıf öğrencilerinin problemleri internet kullanımları ile okuma motivasyonları arasında ilişki bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. İlgili literatür incelendiğinde okuma motivasyonu ile problemleri internet kullanımını ilişkilendiren bir araştırmaya rastlanmamıştır. Her ne kadar literatürde problemleri internet kullanımı ile okuma motivasyonu arasındaki ilişkiyi ölçmek isteyen araştırmalara rastlanmasa da benzer konuların problemleri internet kullanımı ile ilişkilendirildiği tespit edilmiştir. Örnek verilecek olursa Durualp (2013) sekizinci sınıf öğrencilerinin kitap okumaya yönelik tutumlarını incelediği araştırmasında internet kullanımı denetlenen katılımcıların kitap okumaya ilişkin tutumları önemli düzeyde yüksek bulunmuştur. Farklı bir araştırmada ise ilköğretim öğrencilerinin bilgisayar ve interneti günde 1 saatin üzerinde kullanmalarının kitap okuma alışkanlıklarını olumsuz olarak etkileyip azalttığı tespit edilmiştir (Demirer, vd. 2011).

Yaş artıkça okumaya karşı olan ilgi, istek ve motivasyonda düşmektedir. Nitekim Doğan (2013)'ın 12-18 yaş arası öğrencilerle gerçekleştirdiği araştırmasında yaş arttıkça internet bağımlılık düzeyinin de arttığı saptanmıştır. Yukarıda ifade edilen yaşla birlikte okuma motivasyonunun azaldığı bulgusu ile birlikte düşünüldüğünde esasen internet kullanımının kitap okuma alışkanlığı ve motivasyonu üzerinde güçlü bir etkisinin olduğu söylenebilir. Yapılan çalışmada sonucun farklı çıkması ise yaş grubunun küçük olması ve internetin renkli dünyasını tam olarak keşfetmedikleri, keşfetseler bile ailelerin kontrolü altında olması ile açıklanabilir.

Yılmaz (2007)'ın ilkökul beşinci sınıf öğrencilerinde bilgisayar kullanımının okuma alışkanlıkları üzerine etkisini incelediği araştırmada teknoloji kullanımının çocuklarda okuma alışkanlıklarını olumsuz düzeyde etkilediği ifade edilmiştir. Ayrıca yapılan başka bir araştırmada "Teknoloji hangi etkinlikleri yapmanızı azalttı" sorusuna yanıt olarak, hedef kitlenin %37'si okuma, %27'si spor yapma, %29'u oyun oynama, ve %8'i bir müzik enstrümanı çalma etkinliklerini azalttığını söylemişlerdir (Brant, 2003). Kırtay (2020)'ın gerçekleştirdiği çalışmada ise; ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin ölçek maddelerine verdikleri cevaplara göre teknoloji bağımlılığı ile kitap okuma alışkanlığı arasındaki ilişki incelenmiştir. İnceleme sonucunda katılımcıların teknoloji bağımlılık toplam puanları arttıkça kitap okuma tutum puanlarının da azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Diğer taraftan Mut (2021)'un araştırmasında ise sekizinci sınıf öğrencileri internet ya da televizyondan gördükleri kitaplara ilgi duyduklarını, onları alıp okumaya karşı istekli olduklarını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra medya vasıtasıyla yapılan kitap tanıtımları ve reklamlar kitapları çocukların ilgi alanlarına çekerek okumaya yönlendirmektedir. Bu noktada medya araçlarında öğrencilerin ilgisini çekecek şekilde okumaya yönelik etkinliklerin yer almasının öğrenciler açısından olumlu katkılar sağlayacağı sonucuna ulaşılabilir. Aynı araştırmada öğrenciler medya araçları desteğiyle kitaplarla tanışarak onlara kolayca ulaşabildiklerini de belirtmişlerdir ve katılımcıların çevrimiçi uygulamalar ile kitapları araştırıp bulmakta, bazen onların özetlerine ulaşmakta, içeriği hakkında bilgi edinerek istedikleri kitapları okumaktadırlar şeklinde görüşlerine de yer verilmiştir. Elde edilen bu sonuçlar bütünüyle ele alındığında bağımlılık düzeyine erişmemiş bir internet kullanımının okuma motivasyonuna olumlu yönde katkıda bulunabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır. Bu açıdan ele alındığında ise internetin ya da teknolojik araçların kitap okumaya yönelik her zaman olumsuz değil sınırlı da olsa olumlu yansımalarının olabileceği de akıldan çıkarılmamalıdır.

Araştırmadan elde edilen veriler doğrultusunda şu öneriler getirilebilir;

1. Araştırma farklı yöntemler ile daha geniş örneklem gruplarında tekrar edilebilir.

2. Araştırma sonucunda düşük oranda da olsa ortaya çıkan internet bağımlılığının nedenleri yapılacak araştırmalara konu edilebilir.
3. Okuma motivasyonu ile problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkiyi ortaya koyan araştırmalar arttırılabilir.
4. Çocukların başta internet ve teknoloji olmak üzere her tür bağımlılığa karşı tedbir olması için erken yaşta sosyal, kültürel ve sanatsal alanlara yönlendirilerek farklı beceriler kazanmalarını desteklenmelidir. Bu doğrultuda eğitsel programlar ve etkinlikler düzenli ve devamlı hale getirilerek yaygınlaştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Aksaçoğlu, A. G. ve Yılmaz, B. (2007). Öğrencilerin Televizyon İzlemeleri ve Bilgisayar Kullanmalarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(1): 3-28.
- Altıntaş, S., ve Öztapak, M. (2016). Ortaokul Öğrencilerinin Problemlı İnternet Kullanımları ile Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama [Journal of Education and Humanities: Theory and Practice]*, 7 (13): 109-128.
- Arıcı, A. F. (2008). Okumayı Niye Sevmiyoruz? Üniversite Öğrencileri ile Mülakatlar. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(10): 91-100.
- Arnas, Y. A. (2005). 3-18 Yaş Grubu Çocuk ve Gençlerin İnteraktif İletişim Araçlarını Kullanma Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 4(4), 59-66.
- Baker, T., ve Wigfield, A. (1999). Dimensions of Children's Motivation for Reading and Their Relations to Reading Activity and Reading Achievement. *Reading Research Quarterly*, 34: 2- 29.
- Beard, K. W. ve Wolf, E. M. (2001). Modification in the Proposed Diagnostic Criteria for İnternet Addiction. *Cyberpsychology and Behavior*, 4 (3): 377-383.
- Beentjes, J. W. H. ve Voort, T. H. A. (1988). Television's Impact on Children's Reading Skills: A Review of Research. *Reading Research Quarterly*, (23): 389- 413.
- Bircan, İ. ve Tekin, M. (1989). Türkiye'de Okuma Alışkanlığının Azalması Sorunu ve Çözüm Yolları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 22(1): 393-410
- Birkets, S. (2004). The truth about reading. *School Library Journal*, (11): 50-51.
- Brant, M. (2003). *Log on and Learn*. Newsweek, 25 Ağustos-1 Eylül:52-55.
- Büyükaşlan, A. ve Kırık, A. M., (2013). *Sosyal Medya Araştırmaları 1: "Sosyalleşen Birey"*. İstanbul: Çizgi Kitabevi
- Caplan, S. E. (2002). Problematic İnternet Use and Psychosocial Well-Being: Development of a Theory-Based Cognitive-Behavioral Measurement Instrument. *Computer in Human Behavior*, 18 (5): 553-575.
- Caplan, S. E. (2003). Preference for Online Social İnteraction: A Theory of Problematic İnternet Use and Psychosocial Wellbeing. *Communication Research*, 30 (6): 625-648.
- Çeçen, M. A. ve Deniz, E. (2015). Lise Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutumları:Diyarbakır ili örneği. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(30): 193-212.
- Demirer, V., Yıldız, D. Ç., ve Sünbül, A. M. (2011). The Relationship Between Primary School Students' Computer-İnternet Usage and Reading Habits: Sample of Konya. *Elementary Education Online*, 10 (3): 1028-1036.
- Doğan, A. (2013). *İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Durualp, E., Çiçekoğlu, P. ve Durualp, E. (2013). 6-8. Sınıftaki Öğrencilerin Okumaya İlişkin Tutumlarının İnternet ve Kitap Okuma Alışkanlıkları Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*. 2(1): 115-132.
- Dündar, H. ve Akyol, H. (2014). Okuma ve Anlama Problemlerinin Tespiti ve Giderilmesine İlişkin Örnek Olay Çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 39 (171):361-377.
- Edmunds, K. M., Bauserman, K. L. (2006). What Teachers Can Learn About Reading Motivation Through Conversations With Children. *International Reading Association*, 59 (5): 414-424.
- Eldeliklioğlu, J. (2008). Ergenlerin Zaman Yönetimi Becerilerinin Kaygı, Yaş ve Cinsiyet Değişkenleri Açısından İncelenmesi. *Elementary Education Online* (e-dergi),2008(3): <http://ilkogretim-online.org.tr>, (02.05.2022).
- Estes, P.C.(2016). *Kurtlarla Koşan Kadınlar*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Goldberg, I., (1996). İnternet Addiction. Electronic Message Posted to Research Discussion List.
- Gökçeşlan, Ş. ve Günbatır, S. M. (2012).“Ortaöğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı”, *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama Dergisi*, 2(2): 10-24.
- Guthrie, J.T. and Wigfield, A., (2000). Engagement and Motivation in Reading. in *Handbook of Reading Research*, (3):403-422. Kamil, M. L., Mosenthal, P. B., Pearson, P. D. and Barr, R. (Editors). Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Gültekin, M. ve Aydemir, H. (2021). İlkokul ve Ortaokul Son Sınıf Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerinin İncelenmesi (Adıyaman ili örneği). *JRES*, 8(1): 103-121.
- Günlü, A. (2016). *Ergenlerde İnternet ve Problemlı İnternet Kullanım Davranışının İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Günüç, S., ve Kayri, M. (2010). Türkiye' de İnternet Bağımlılık Profili ve İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik- Güvenirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Fakültesi Dergisi*, (39): 220-232.
- Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (2008).Yıllık Rapor. *Dijital Oyunlar ve Çocuklar Üzerindeki Etkileri*. <https://silo.tips/download/djital-oyunlar-ve-ocuklar-zerndek-etkiler> adresinden edinilmiştir.
- Gürcan, H. İ. (1996). *Okuma Alışkanlığı ile Kitap Yayıncılığının Kültürel İletişim ve Teknolojisine Bağlı Sorunları Karşısında Türkiye Koşulları Temelinde Bir Model Önerisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Karasar, N. (2002). *Bilimsel Araştırma Yöntemi [Scientific Research Methods]*. Ankara: Nobel Yayınları.

- Karasar, N. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Katranç, M. (2015). İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Motivasyonlarının İncelenmesi, *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3(2): 49-62.
- Kırtay, O. (2020). Ortaöğretim 9. Sınıf Öğrencilerinin Teknoloji-Kütüphane Kullanımı ve Okuma Alışkanlığı Üzerine Bir Araştırma: Gaziantep ili Şahinbey ilçesi örneği. *Bilgi ve Belge Araştırmaları Dergisi*, (14): 105-133.
- Kurnaz, H. ve Yıldız, N. (2015). Ortaokul Öğrencilerinin Okuma Motivasyonlarının Çeşitli Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 19(3): 53- 70.
- Lieberman, D. A. (1986). *Reading, Television and Computers: Children's Patterns of Media Use and Academic Achievement*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Stanford University, USA.
- Linebarger, D. L., ve Piotrowski, J. T. (2009). TV as Storyteller: How Exposure to Television Narratives Impacts at-risk Preschoolers' Story Knowledge and Narrative Skills. *British Journal of Developmental Psychology*, 27(1): 47-69.
- Morahan, M. J. ve Schumacher, P. (2000). Incidence and Correlates of Pathological Internet Use Among College Students. *Computer-Human Behaviour*, 16 (1): 13-29.
- Mut, G.(2021). *Ortaokul 8.Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığının Oluşmasında Etkili Olan Faktörlere İlişkin Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Nichols, R. A. & Nicki, R. (2004). Development of Psychometrically Sound İnternet Addiction Scale: A Preliminary Step. *Psychology of Addictive Behaviors*, 18(4): 381-384.
- Özen, F. (2001). *Türkiye'de Okuma Alışkanlığı*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Öztabak, M. (2018). Problemlı İnternet Kullanımı Olan Ergenlerin İnternet Kullanımına İlişkin Duygu ve Görüşlerinin İncelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi-International Journal of Society Researches*,8 (15):1022-1055.
- Sağiroğlu , N. (2015). *İlkokul ve Ortaokul Öğrencilerinin Günlük İnternet Kullanım Sürelerinin Okul Başarılarıyla İlişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sanders, C. E., Field, T. M., Diego, M. ve Kaplan, M. (2000). The Relationship of İnternet Use to Depression and Social Isolation Among Adolescents. *Adolescence*, 35(138): 237-242.
- Scherer, K. (1997). College Life On-line: Healthy and Unhealthy İnternet Use. *Journal of College Student Development*, 38 (6): 655-665.
- Schiefele, U., Schaffner, E., Möller, J., ve Wigfield, A. (2012). Dimensions of Reading Motivation ve Their Relation to Reading Behavior ve Competence. *Reading Research Quarterly*, 47(4): 427-463.
- Serarslan, H. (2008). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Düzeyleri ile Türkçe Dersine Karşı Tutumları ve Akademik Başarıları Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Şenormancı, Ö., Konkan, R., ve Sungur, M. Z. (2010). İnternet Bağımlılığı ve Bilişsel Davranışçı Terapisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, (11): 261-268.
- Tuncer, A., ve Yalçın, S. (1999). Multimedia and Children in Turkey. *Journal of the American Academy of Pediatrics*, (41): 27-34.
- Wang, J. H., ve Guthrie, T. J. (2004). Modeling The Effect of İntinsic Motivation, Extrinsic Motivation, Amount of Reading, and Past Reading Achievement on Text Comprehension Between U.S. and Chinese Students. *Reading Research Quarterly*, 39 (2): 162-186.
- Wigfield, A., ve Guthrie, J. T. (1997). Relations of Children's Motivation for Reading to the Amount ve Breadth of Their Reading. *Journal of Educational Psychology*, 89: 420-432.
- Yıldız, M. ve Aktaş, N. (2015). Okuma Motivasyonu ve Okumaya Adanmışlık Ölçeği: Türkçeye Uyarlama Çalışması. *Journal of Human Sciences*, 12(2): 1349-1365.
- Yıldız, M. (2010). *İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama, Okuma Motivasyonu ve Okuma Alışkanlıkları Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yıldız, M., ve Akyol, H. (2011). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama, Okuma Motivasyonu ve Okuma Alışkanlıkları Arasındaki İlişki. *Gazi University Journal of Gazi Educational Faculty (GUJGEF)*, 31(3): 793-815.
- Yıldız, M. (2013). Okuma Motivasyonu, Akıcı Okuma ve Okuduğunu Anlamanın Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarılarındaki Rolü. *Electronic Turkish Studies*, 8(4): 1461-1478.
- Young, K. S. (1996). İnternet Addiction the Emergence of a New Clinical Disorder. *CyberPsychology & Behavior*, 1(3): 237-244.
- Young, K. S. ve Rogers, R. C. (1998). The Relationship Between Depression and İnternet Addiction. *CyberPsychology & Behavior*, 1(1): 25-28.